

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय

‘एकात्म मानव दर्शन’ - दोन दिवसीय परिसंवाद

दिनांक २५-२६ सप्टेंबर २०२५

उद्घाटन समारंभ

उद्घाटक आणि मार्गदर्शक

मा. श्री. मंगलप्रभात लोढा

मंत्री, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, महाराष्ट्र राज्य

प्रमुख उपस्थिती

पद्मश्री. गिरीश प्रभुणे

सामाजिक कार्यकर्ते

श्री. रवींद्र साठे

सभापती, खादी ग्रामोद्योग मंडळ, महाराष्ट्र राज्य

आपले विनीत

डॉ. अपूर्वा पालकर

कुलगुरु,
रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य
कौशल्य विद्यापीठ,
मुंबई

डॉ. विजय फुलारी

कुलगुरु,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ,
छत्रपती संभाजीनगर

डॉ.वाल्मिक सरवदे

प्र. कुलगुरु,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ,
छत्रपती संभाजीनगर

**या कार्यक्रमाची शोभा वाढविण्यासाठी आपणास
सस्नेह आमंत्रित करित आहोत.**

वेळ : सकाळी १०.३० वा.

स्थळ:

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय कौशल्य केंद्र, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
छत्रपती संभाजी नगर, महाराष्ट्र ४३१००४

समग्र मानवी विकासासाठी एक उत्तम दृष्टिकोन

“पंडित दीनदयाळ उपाध्याय - एकात्म मानव दर्शन” दोन दिवसीय परिसंवाद

दिनांक: २५ सप्टेंबर, २०२५

वेळ: सकाळी ९.३० ते संध्याकाळी ६.००

स्थळ: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

वेळ	कार्यक्रम पत्रिका (पहिला दिवस)	
सकाळी ९.३० ते १०.१५	नोंदणी	
सकाळी १०.३० ते ११.३०	उद्घाटन	- उद्घाटक - मा. श्री. मंगल प्रभात लोढा, मंत्री, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, महाराष्ट्र राज्य - मा. श्री. रवींद्र साठे, सभापती, खादी ग्रामोद्योग मंडळ, महाराष्ट्र राज्य - श्रीमती. मनीषा वर्मा (भा.प्र.से.) अपर मुख्य सचिव, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, महाराष्ट्र राज्य - पद्मश्री. गिरीश प्रभुणे - डॉ. उपेंद्र कुलकर्णी - डॉ. अपूर्वा पालकर, कुलगुरू, रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई - डॉ. विजय फुलारी, कुलगुरू, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ
सकाळी ११.३० ते दुपारी १२.३० दुपारी १२.३० ते १.३०	बीजभाषण	- मा. श्री. रवींद्र साठे (ग्रामीण विकास व समुदाय सहभाग) - पद्मश्री. गिरीश प्रभुणे (वंचितांची उन्नती)
दुपारी १.३० ते २.३०	सहभोजन	
दुपारी २.३० ते ४.००	सत्र १	- प्रा. सचिन मांडवगणे (कृषी कचरा पुनर्वापर) - जन शिक्षण संस्थान ४ (महिलांच्या उन्नतीसाठी कौशल्य प्रशिक्षण)
सायंकाळी ४.०० ते ४.३०	चहापान	
सायंकाळी ४.३० ते ६.००	सत्र २	- श्री. निलेश लेले (अन्नप्रक्रिया उद्योगातून ग्रामीण आर्थिक विकास) - श्री. प्रशांत देशपांडे (आत्मनिर्भर भारत) - कृषी विज्ञान केंद्र ३ (शेतीतील नवीन प्रयोग)

“पंडित दीनदयाळ उपाध्याय - एकात्म मानव दर्शन” दोन दिवसीय परिसंवाद

दिनांक: २६ सप्टेंबर, २०२५

वेळ: सकाळी ९.३० ते संध्याकाळी ५.००

स्थळ: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

वेळ	कार्यक्रम पत्रिका (दूसरा दिवस)	
सकाळी ८.३० ते ९.३०	नाश्ता	
सकाळी ९.३० ते ११.००	सत्र ३	१. श्री. आर एस हिरेमठ (सामाजिक उद्योजकता) २. कृषी विज्ञान केंद्र ३ (शेतीतील नवीन प्रयोग) ३. दीनदयाळ उपाध्याय कौशल्य विकास केंद्र डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ (युवा कौशल्य प्रशिक्षण)
सकाळी ११.०० ते ११.३०	चहापान	
सकाळी ११.३० ते दुपारी १.००	सत्र ४	१. श्री. हर्षल विभांडीक (ग्रामीण उद्योजकांसाठी डिजिटल सेवा) २. श्री. पंकज सक्करवार (ग्रामीण कारागीरांचा विकास) ३. रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ (युवा कौशल्य प्रशिक्षण)
दुपारी १.०० ते २.००	सहभोजन	
दुपारी २.०० ते ३.३०	सत्र ५	१. श्री. सचिन देशपांडे (शालेय शिक्षणातले अभिनव प्रयोग) २. श्री. दिनकर पाटील (आदिवासींसाठी मध उद्योग) ३. सावित्रीबाई फुले महिला एकात्म समाज मंडळ (वंचित महिलांचा विकास) ४. संस्कृती संवर्धन मंडळ (ग्राम विकास)
दुपारी ३.३० ते ४.००	चहापान	
सायंकाळी ४.०० ते ५.००	समारोप	

RATAN TATA
MAHARASHTRA STATE
SKILLS UNIVERSITY

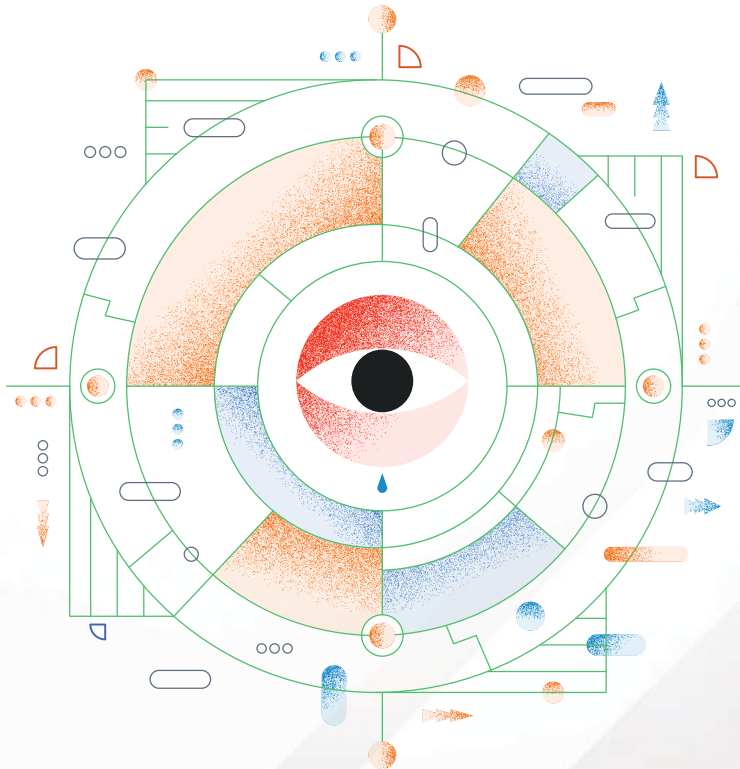
रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई
आणि
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर
यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित

एकात्म मानव दर्शन

२ दिवसीय परिसंवाद

समग्र मानवी विकासासाठी एक उत्तम दृष्टीकोन
२५-२६ सप्टेंबर २०२५

स्थळ : दीनदयाळ उपाध्याय कौशल्य केंद्र, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
छत्रपती संभाजीनगर

प्रास्ताविक:

पं. दीनदयाळ उपाध्याय यांनी १९६५ मध्ये एकात्म मानव दर्शन तत्त्वज्ञानाची मांडणी केली. त्या मांडणीला नुकतीच ६० वर्षे पूर्ण झाली. याचे पुनर्स्मरण म्हणून मा. मंगलप्रभात लोढा यांच्या पुढाकाराने रुईया महाविद्यालय, मुंबई येथे हीरक महोत्सव साजरा करण्यात आला. याच अनुषंगाने हा परिसंवाद आयोजित करण्यात आला आहे.

एकात्म मानव दर्शन म्हणजे मानवी जीवनाचा सर्वांगीण आणि समतोल विकास साधणारे तत्त्वज्ञान आहे. या दोन दिवसीय चर्चासत्राचा उद्देश या तत्त्वज्ञानाची मूलभूत ओळख करून देणे हा आहे.

परिसंवादाची उद्दिष्टे:

- एकात्म मानव दर्शनाची मूलभूत तत्त्वे समजून घेणे
- अंत्योदयाची संकल्पना आणि तिचा सामाजिक परिणाम समजून घेणे
- कौशल्य विकासाच्या माध्यमातून स्वावलंबन साधणे
- ग्रामीण विकासासाठी तत्त्वज्ञानाचा वापर समजून घेणे
- एकात्म मानव दर्शनावर आधारित आर्थिक विकास

आयोजक:

1. रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई

हे महाराष्ट्र शासनाद्वारे २०२२ मध्ये स्थापन केलेले राज्यातील पहिले कौशल्य विद्यापीठ आहे. हे कौशल्य विकासावर भर देणारे एक अग्रगण्य विद्यापीठ असून विद्यार्थ्यांना रोजगाराभिमुख शिक्षण देऊन त्यांना उद्योगांच्या गरजेनुसार सक्षम बनविण्यासाठी कटिबद्ध आहे.

याचे कार्य सध्या मुंबई, पुणे, खारघर, ठाणे आणि नागपूर अशा पाच ठिकाणी सुरु करण्यात आले आहे. या विद्यापीठात पदवी पातळीवर बी. टेक, बी. डेस, बीबीए, बी. व्होक आणि बीए (ऑनर्स) हे अभ्यासक्रम शिकवले जातात. तर पदव्युत्तर मध्ये एम. टेक, एमबीए, आणि डिप्लोमा हे अभ्यासक्रम उपलब्ध आहेत.

2. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

हे विद्यापीठ डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पुढाकाराने २३ ऑगस्ट १९५८ रोजी स्थापन करण्यात आले. हे विद्यापीठ पदवीपूर्व, पदव्युत्तर आणि डॉक्टरेट स्तरांवर विशेषतः, विज्ञान, कला, अभियांत्रिकी आणि कायदा यासह विविध विषयांमध्ये १२४ अभ्यासक्रम प्रदान करते. या कार्यक्रमांमध्ये एम.एससी, एमए, बी.टेक, बीए, एमएसडब्ल्यू, बीएफए, पीजी डिप्लोमा आणि डिप्लोमा असे पर्याय समाविष्ट आहेत. विद्यापीठ विविध प्रमाणपत्र आणि पदविका कार्यक्रम देखील देते. या विद्यापीठाने गुणवत्तेत नॅक ए+ दर्जा प्राप्त केला आहे. या विद्यापीठाने मराठवाड्याच्या शैक्षणिक, सामाजिक आणि आर्थिक प्रगतीत मोलाचे योगदान दिले आहे. या विद्यापीठाशी मराठवाड्यातील ४ जिल्ह्यांतील ४२८ महाविद्यालये संलग्न असून विद्यार्थीसंख्या ४ लाखाहून अधिक आहे.

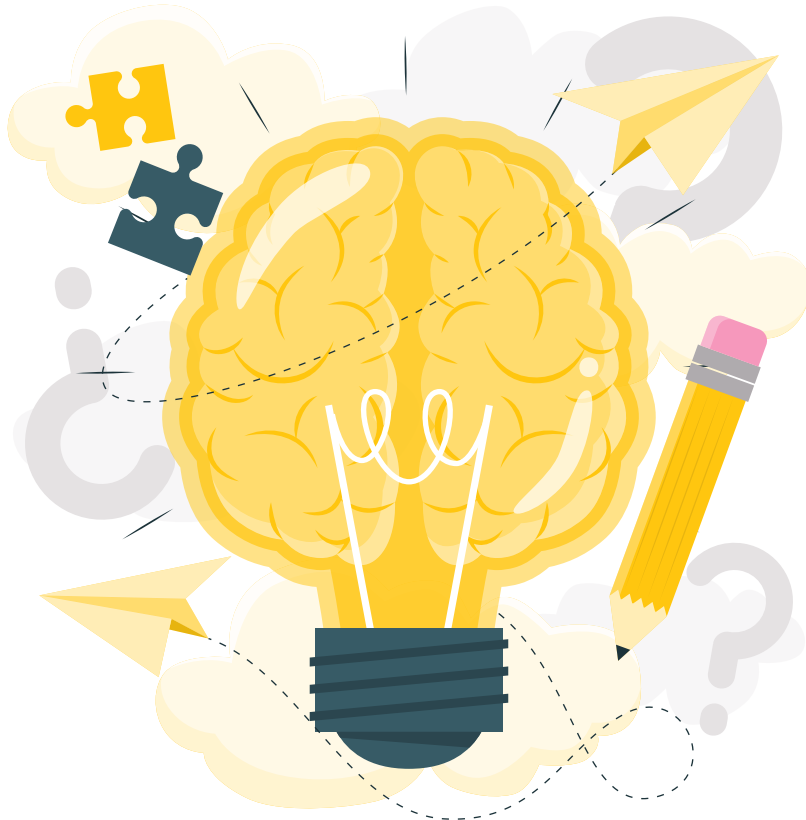
दीनदयाळ कौशल्य केंद्र, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

या विद्यापीठांतर्गत २०१३ साली दीनदयाळ कौशल्य केंद्र स्थापित करण्यात आले असून त्याला विद्यापीठ अनुदान आयोग मार्फत मान्यता आणि अनुदान देण्यात आले आहे. या केंद्राद्वारे बी. व्होक आणि एम. व्होक हे दर्जेदार कौशल्य आधारित अभ्यासक्रम चालवले जातात आणि सुमारे ९७% विद्यार्थ्यांना रोजगार ही उपलब्ध करून दिला जातो. अनेक विद्यार्थी देशात आणि परदेशात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांमध्ये महत्वाच्या तांत्रिक पदावर कार्यरत आहेत, तर काहीं यशस्वी उद्योजक बनले आहेत. या केंद्राच्या इंडस्ट्रियल ऑटोमेशन आणि ऑटोमोबाईल या दोन अभ्यासक्रमांना विशेष मागणी आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार कार्यरत हे केंद्र ग्रामीण व निमशहरी भागातील विद्यार्थ्यांना उत्तम, रोजगारक्षम व स्वयंपूर्ण बनवणारे शिक्षण देण्याच्या कार्यात अग्रगण्य आहे.

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय अध्यासन केंद्र, रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय अध्यासन केंद्र हे भारतीय चिंतन परंपरेला समर्पित असून, समाजकल्याण, अंत्योदय आणि मानवकेंद्रित विकास या मूल्यांच्या प्रसारासाठी रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई येथे सुरू करण्यात आले आहे. या केंद्राचा उद्देश भारतीय तत्त्वज्ञानातील मूलभूत मूल्यांचा अभ्यास, संशोधन व प्रचार-प्रसार करून समाजामध्ये समतोल, समरस आणि सर्वसमावेशक विकास घडवणे हा आहे. एकात्म मानव दर्शन ची प्रासंगिकता लक्षात घेऊन त्याचा प्रसार करावा आणि महाविद्यालयीन तसेच विविध समाज घटकांना विचाराचे महत्त्व समजावून सांगण्यासाठी या केंद्रातर्फे वर्षभर कार्यक्रम केले जाणार आहेत.

परिसवांदासाठी संभाव्य सहभागी:

- पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांनी मांडलेल्या एकात्म मानव दर्शनाचे तत्वज्ञान जाणून घेऊ इच्छिणारे जिज्ञासू
- कौशल्य विकास आणि रोजगार, ग्रामीण उद्योजकता, ग्रामविकास आणि शिक्षण या क्षेत्रात या तत्वज्ञानावर काम करणाऱ्या संस्थांशी संबंधित अभ्यासक
- अंत्योदय आधारित यशस्वी झालेल्या संस्थांशी संबंधित लोक
- कृषी विज्ञान केंद्र अधिकारी आणि कर्मचारी
- जनशिक्षण संस्थान मधील अधिकारी आणि कर्मचारी (क्षमता बांधणीसाठी)

परिसंवादातील मुख्य विषय:

एकात्म मानव दर्शन संकल्पना

एकात्म मानव दर्शनातील आर्थिक विचार

आत्मनिर्भर भारतासाठी नवउद्योग निर्मिती

कौशल्य प्रशिक्षणातून ग्रामीण रोजगार आणि उद्योजकता

वंचित घटकातील युवकांचा कौशल्य विकास आणि आर्थिक विकास

विकासाकरिता सर्व समाजाची सहभागिता

ग्रामीण महिला विकासासाठी कृषी विज्ञान केंद्र, जन शिक्षण संस्थान आणि खादी ग्रामोद्योग मंडळ यांचे भरीव योगदान

मार्गदर्शक समिती

मा. मंगलप्रभात लोढा,

मंत्री, कौशल्य विकास आणि उद्योजकता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

मा. कुलगुरु डॉ. अपूर्वा पालकर,

रतन टाटा महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विद्यापीठ, मुंबई

मा. कुलगुरु डॉ. विजय फुलारी,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

आयोजन समिती

श्री. काशिनाथ देवधर, पुणे
डॉ. राजेंद्र तलवारे, मुंबई
श्री. आनंद मापुसकर, मुंबई
डॉ. विनय जोशी, पुणे

डॉ. वाल्मीक सरवदे, छत्रपती संभाजी नगर
डॉ. प्रशांत अमृतकर, छत्रपती संभाजीनगर
डॉ. गजानन सानप, छत्रपती संभाजीनगर
डॉ. भारती गवळी, छत्रपती संभाजीनगर

निवास व्यवस्था निःशुल्क आहे. निवास व्यवस्था हवी असल्यास नोंदणी अर्जातच त्याची नोंद करावी. परिसंवाद नोंदणीसाठी अंतिम दिनांक ३१ ऑगस्ट २०२५ आहे.

नोंदणीसाठी संपर्क:

- १) डॉ. सुनिल जोशी भ्रमणध्वनी: ९९२२००९७९९ ई-मेल: sunil.joshi@mssu.ac.in
२) श्री शुभम शेंडे भ्रमणध्वनी: ९५६११९५४४५ ई-मेल: shubham.shende@mssu.ac.in

परिसंवाद स्थळा संबंधी अधिक माहितीसाठी:

- १) डॉ. कुणाल दत्ता भ्रमणध्वनी: ८२०८५४९८५८ ई-मेल: kdatta.ddukk@bamu.ac.in
२) श्री. रत्नदीप हिवराळे भ्रमणध्वनी: ९३७३३९५०९० ई-मेल: ratnadeephiwrale1@gmail.com

नोंदणी शुल्क : ₹२००

नोंदणीसाठी स्कॅन करा